

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

7. august 2018*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused – Kohaldamisala – Nõude loovutamine – Tarbijaga sõlmitud laenuleping – Tingimused, mille alusel hinnata selle lepingu viivitusintressi kindlaks määrava tingimuse ebaõiglast laadi – Ebaõiglase tingimuse tagajärjed

Liidetud kohtuasjades C-96/16 ja C-94/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de Primera Instancia n°38 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohus nr 38, Hispaania) 2. veebruari 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. veebruaril 2016, ja Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 22. veebruari 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. veebruaril 2017, menetlustes

Banco Santander SA

versus

Mahamadou Demba,

Mercedes Godoy Bonet (C-96/16),

ja

Rafael Ramón Escobedo Cortés

versus

Banco de Sabadell SA (C-94/17),

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud E. Levits, A. Borg Barthet ja F. Biltgen,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 10. jaanuari 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Banco Santander SA, esindajad: *abogado* A. M. Rodríguez Conde ja *abogado* J. M. Rodríguez Cárcamo,
- Banco de Sabadell SA, esindajad: *abogado* A. M. Rodríguez Conde ja *abogado* J. M. Rodríguez Cárcamo,
- Hispaania valitsus, esindaja: V. Ester Casas,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz, N. Ruiz García, M. van Beek ja A. Cleenewerck de Crayencour,

olles 22. märtsi 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).
- 2 Taotlused on esitatud esiteks Banco Santander SA ning Mercedes Godoy Bonet' ja Mahamadou Demba vahelises vaidluses (C-96/16) ja teiseks Rafael Ramón Escobedo Cortési ja Banco de Sabadell SA vahelises vaidluses (C-94/17) seoses nende poolte vahel sõlmitud laenulepingute täitmisega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 93/13 põhjenduse 13 kohaselt:

„eeldatakse, et liikmesriikide põhikirjasätted või õigusnormid, millega vahetult või kaudselt määratakse kindlaks tarbijalepingute tingimused, ei sisalda ebaõiglasi tingimusi; seetõttu tundub, et käesoleva direktiiviga ei ole vaja reguleerida tingimusi, mis tulenevad kohustuslikest põhikirjasätetest või õigusnormidest või rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud; sõnastus „kohustuslikud põhikirjasätted või õigusnormid“ artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ettenähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti“.

- 4 Selle direktiivi artikkel 1 sätestab:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

2. Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel põhikirjasätetel või õigusnormidel [...], ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.“

5 Direktiivi artikli 3 lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

[...]

3. Lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks.“

6 Sama direktiivi artikli 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.“

7 Direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“
[Tsitaati on parandatud Euroopa Liidu Kohtus, kuna direktiivi eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

8 Direktiivi artikli 7 lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

9 Sama direktiivi artiklis 8 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.“

10 Nimetatud direktiivi lisa punkti 1 alapunktis e on selle direktiivi artikli 3 lõikes 3 viidatud tingimuste hulgas mainitud neid, mille eesmärk või tagajärg on „ülemäära suure hüvitussumma nõudmine tarbijalt, kes ei täida oma kohustust“.

Hispaania õigus

Nõude loovutamist puudutavad sätted

11 Tsiviilseadustiku (Código Civil) artiklis 1535, mis reguleerib võlgniku õigust nõude loovutamise korral oma võlg tagasi osta, on sätestatud:

„Vaidlusaluse võlanõude müügi korral on võlgnikul õigus nõue kustutada, tasudes omandajale tema makstud hinna, talle tekitatud kulud ja hinna intressid alates selle maksmise kuupäevast.

Vaidlusaluseks loetakse võlanõuet alates selle kohta esitatud nõudele vastamisest.

Võlgnik võib seda õigust kasutada üheksa päeva jooksul alates päevast, millal omandaja nõuab temalt maksmist.“

- 12 Pooleliolevates menetlustes reguleerivad nõude loovutanud võlausaldaja asendamist nõude omandajaga 7. jaanuari 2000. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil, BOE nr 7, 8.1.2000, lk 575, edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artiklid 17 ja 540, kusjuures artiklit 17 kohaldatakse kohtuasja sisulisel läbivaatamisel ja artiklit 540 täitemenetlustes.

Ebaõiglasi lepingutingimusi puudutavad sätted

- 13 Kuninga 16. novembri 2007. aasta seadusandliku dekreediga 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007) heaks kiidetud tarbija- ja kasutajakaitse üldseaduse ja teiste täiendavate seaduste (konsolideeritud versioon) (texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE nr 287, 30.11.2007, lk 49181, edaspidi „LGDCU“) artiklis 82 on sätestatud:

„Ebaõiglasteks tingimusteks loetakse kõik lepingutingimused, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, ja kõik tavad, millega ei ole sõnaselgelt nõustunud, mis on vastuolus heausksuse nõudega ja kutsuvad esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat ja kasutajat.“

- 14 LGDCU artikli 85 lõikes 6 on sätestatud, et ebaõiglasel on „lepingutingimused, millega kohustatakse tarbijat ja kasutajat, kes oma kohustusi ei täida, maksta ülemäära suurt hüvitussummat“. Selle sättega võetakse üle direktiivi 93/13 artikli 3 lõigete 1 ja 3 ning lisa punkti 1 alapunkti e kombineeritud sätted, täpsustades, et Hispaania õiguses loetakse punkti 1 alapunktis e toodud tingimust alati ebaõiglaseks.

Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kohtupraktika

- 15 Kohtuasja C-94/17 eelotsusetaotlusest ilmneb, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) järeldas 22. aprilli 2015. aasta kohtuotsuses nr 265/2015, 7. septembri 2015. aasta kohtuotsuses nr 470/2015 ja 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses nr 469/2015 (edaspidi „22. aprilli, 7. septembri ja 8. septembri 2015. aasta kohtuotsused“), et kuna puuduvad õiguslikud kriteeriumid, millest tuleneksid selged reeglid, et hinnata tarbijatega sõlmitud individuaalsete laenulepingute sellise eraldi kokku leppimata tingimuse ebaõiglast laadi, millega määratakse kindlaks viivitusintressi määr, siis on Hispaania esimese astme ja apellatsioonikohtud kohaldanud erinevaid kriteeriume. Sellest tuleneb suur õiguslik ebakindlus ja tarbijate meelevaldne erinev kohtlemine, sõltuvalt sellest, millisesse kohtusse on pöördutud. Esinevad ka olulised erinevused nende tingimuste võimaliku ebaõiglase laadi tagajärgede kindlaksmääramisel.
- 16 Sellise õigusliku ebakindluse ja nende erinevuste lõpetamiseks leidis Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus), et on vaja määratleda nende tingimuste ebaõiglase laadi hindamiskriteeriumid ja teha kindlaks nende tagajärjed.
- 17 Selle tarvis märkis Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) esiteks, et vastavalt LGDCU artikli 85 lõikele 6 on ebaõiglasel need tingimused, mis kohustavad tarbijat, kes oma kohustusi ei täida, maksta ülemäära suurt hüvitussummat. Teiseks analüüsis ta liikmesriigi õigusnorme, mida kohaldatakse kohustuse täitmise hilinenud võlgnikule, kui poolte vahel puudub erinevates valdkondades kokkulepe, ning tarbijatega eraldi kokku lepitud laenulepingutes üldiselt ette nähtud viivitusintresse.
- 18 Ta järeldas sellest analüüsist, et ebaõiglaseks tuleb tunnistada tarbijatega sõlmitud individuaalsete laenulepingute eraldi kokku leppimata tingimused viivitusintresside kohta, mis vastavad kriteeriumile, et nende intresside määr ületab enam kui 2% võrra lepingupoolte vahel kokku lepitud intressimäära.

- 19 Nimelt märkis Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus), et sellise viivitusintresside määra kehtestamine toob kaasa põhjendamatu kõrvalekalde käesoleva kohtuotsuse punktis 17 mainitud riigisisestes sätetes võlgniku kohustuse täitmisega hilinemise korral kehtestatud protsendimääradest, ja ettevõtja ei saa mõistlikult järeldada, et kui ta kohtleb tarbijat õiglaselt, nõustuks see tarbija individuaalsete läbirääkimiste raames sellist intressimäära kehtestava tingimusega.
- 20 Mis puudutab kõnealuste tingimuste ebaõiglase laadi tagajärgi, siis leidis Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus), et tema menetluses olevates kohtuasjades seisnes nendes tingimustes kehtestatud viivitusintressi määr laenuintressi määra suurendamises teatavate protsentide võrra. Ta järeldas sellest, et juhul, kui need tingimused tunnistataks ebaõiglaseks, tuleks tervikuna tühistada viivitusintressidega kaasnev suurendamine võrreldes laenuintressidega, nii et üksnes laenuintresse arvestatakse edasi. Seevastu leidis ta, et ei ole tarvis tühistada ka neid laenuintresse, mille säilitavad oma ülesande hüvitada laenatud raha kättesaadavaks tegemist.
- 21 22. aprilli, 7. septembri ja 8. septembri 2015. aasta kohtuotsustes kasutatud lahendust laiendati 23. detsembri 2015. aasta kohtuotsuse nr 705/2015, 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsuse nr 79/2016 ja 3. juuni 2016. aasta kohtuotsusega nr 364/2016 hüpoteeklaenulepingutele.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-96/16

- 22 M. Demba ja M. Godoy Bonet sõlmisid 2. novembril 2009 ja 22. septembril 2011 pangaga Banco Santander SA kaks laenulepingut, esimene neist summas 30 750 eurot tähtpäevaga 2. november 2014 ning teine summas 32 153,63 eurot tähtpäevaga 22. september 2019. Nende lepingute tüüptingimuste kohaselt oli laenuintressi ja viivitusintressi määr esimese lepingu puhul vastavalt 8,50% ja 18,50% ning teise lepingu puhul 11,20% ja 23,70%.
- 23 Kuivõrd M. Demba ja M. Godoy Bonet lõpetasid Banco Santanderile kõnealustes laenulepingutes sätetatud igakuiste maksete tasumise, teatas see pank lepingute ennetähtaegsest lõpetamisest ning esitas Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelonale (Barcelona esimese astme kohus nr 38, Hispaania) M. Demba ja M. Godoy Bonet' vastu oleva nõude (kokku summas 53 664,14 eurot) täitmise avalduse.
- 24 Kuigi kõnealustes lepingutes ei olnud sellist võimalust ette nähtud, loovutas Banco Santander selle nõude tsiviilseadustiku asjaomaste sätete alusel 16. juunil 2015 notariaalse kokkuleppega 3215,72 euro eest kolmandale isikule. See kolmas isik esitas taotluse astuda Banco Santanderi asemele viimase poolt eelotsusetaotluse esitanud kohtus algatatud täitemenetluses.
- 25 Sellel kohtul on tekkinud küsimus, kas M. Demba ja M. Godoy Bonet'l on õigus oma võlg tagasi osta ja seeläbi see kustutada, tasudes nimetatud kolmandale isikule summa, mille viimane maksis kõnealuse nõude loovutamise eest, koos asjasse puutuvate intresside, kulude ja menetluskuludega.
- 26 Sellega seoses rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tsiviilseadustiku artiklis 1535 on küll ette nähtud tagasiostuõigus, ent see piirub vaid „kohtumenetluses vaidlustatud võlanõuetega“, see tähendab nõuetega, mille osas on teatava tuvastusmenetluse raames käimas sisuline vaidlus. Niisiis ei ole selles artiklis võlgnikule ette nähtud võimalust seda õigust kasutada täitemenetluses, nagu põhikohtuasjas, või nõude loovutamisel väljaspool kohtumenetlust, mis ei taga eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tarbijate huvide piisavat kaitset. Nimetatud kohus lisab, et sellist kaitset ei taga ka tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 17 ja 540, mis reguleerivad pooleliolevas menetlustes nõude loovutaja asendamist nõude omandajaga, arvestades eriti, et neis sätetes ei mainita tsiviilseadustiku artiklis 1535 sätetatud võlgniku õigust osta oma võlg tagasi.

- 27 Selles kontekstis on nimetatud kohtul kahtlus, kas liidu õigusega ja eriti direktiiviga 93/13 on kooskõlas äritava, mis seisneb selles, et ettevõtja loovutab või ostab lepingus vastavasisulise kokkuleppe puudumisel nõude väikese hinna eest, ilma et võlgnikku oleks sellisest nõude loovutamisest eelnevalt teavitatud või et ta oleks selleks andnud oma nõusoleku ning andmata talle võimalust oma võlg tagasi osta ja seeläbi see kustutada, tasudes nõude omandajale summa, mille viimane kõnealuse nõude loovutamise eest maksis, koos asjasse puutuvate kulude, intresside ja menetluskuludega.
- 28 Lisaks on sellel kohtul tekkinud küsimus, millest lähtudes tuleb hinnata, kas need kohaldatava viivitusintressi määra kindlaksmääramist puudutavad lepingutingimused on põhikohtuasjas ebaõiglased ning millised tagajärjed sellise ebaõiglase laadiga kaasnevad. Sellega seoses kahtleb ta, kas direktiiviga 93/13 on kooskõlas Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 22. aprilli, 7. septembri ja 8. septembri 2015. aasta kohtuotsustest tulenev praktika.
- 29 Neil asjaoludel otsustas Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohus nr 38) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. a) Kas liidu õigusega ja konkreetselt [Euroopa Liidu põhiõiguste harta] artikliga 38, ja ELTL artikli 4 lõikega 2, artikliga 12 ja artikli 169 lõikega 1 on kooskõlas äritava loovutada või osta võlanõudeid, andmata tarbijale võimalust võlga kustutada, tasudes omandajale hinna, intressid, kulud ja menetluskulud?
- b) Kas direktiivis 93/13 sätestatud põhimõtetega ja sellest tulenevalt tõhususe põhimõttega ning selle direktiivi artikli 3 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 on kooskõlas niisugune äritava osta tarbija võlg ilma tarbija nõusoleku või teadmiseteta madala hinnaga ja ilma, et seda oleks lepingus sätestatud tüüptingimusena või ebaõiglase tingimusena ja et tarbijale antaks võimalust niisuguses tehingus osaleda tagasiostu eesõigusega?
2. a) Kas tarbijate ja kasutajate kaitse tagamiseks direktiivi 93/13 ja eelkõige selle artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõike 1 ja seda direktiivi rakendava ühenduse kohtupraktika kohaselt on liidu õigusega kooskõlas kehtestada üheseks kriteeriumiks see, et tarbijatega sõlmitud tagatiseta laenulepingutes on ebaõiglane selline lepingutingimus, milles ei ole kokku lepitud ja millega kehtestatakse viivis, mis on kokku lepitud laenuintressist 2% võrra suurem?
- b) Kas tarbijate ja kasutajate kaitse tagamiseks direktiivi 93/13 ja konkreetselt selle artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõike 1 ja seda direktiivi rakendava ühenduse kohtupraktika kohaselt on liidu õigusega kooskõlas kehtestada tagajärjeks, et laenuintressi arvestatakse jätkuvalt kuni võla täieliku tasumiseni?“

Kohtuasi C-94/17

- 30 R. R. Escobedo Cortés sõlmis 11. jaanuaril 1999 Caja de Ahorros del Mediterráneoga, millest sai Banco de Sabadell, igakuiste tagasimaksetega hüpoteeklaenulepingu summas 17 633,70 eurot. Selle lepingu tingimused 3 ja 3a nägid ette, et laenuintressi määr on 5,5% aastas ja see võib alates esimesest aastast muutuda. Põhikohtuasjas käsitletavate asjaolude asetleidmise ajal oli see määr 4,75% aastas. Nimetatud lepingu 6. tingimuses oli sätestatud, et viivitusintressi määr on 25% aastas.
- 31 Olles jäänud maksimisega viivitusse, esitas R. R. Escobedo Cortés Juzgado de Primera Instancia (esimese astme kohus, Hispaania) Banco de Sabadelli vastu hagi, taotledes eelkõige viimati nimetatud lepingutingimuse tühistamist selle ebaõiglase olemuse tõttu.
- 32 See kohus tunnistas tingimuse ebaõiglaseks ja järeldas seetõttu, et kohaldatavat viivitusintressi määra tuleks vähendada kuni piirini, mis on sätestatud hüpoteegiseaduse (Ley Hipotecaria), mida on muudetud 14. mai 2013. aasta seadusega nr 1/2013 hüpoteeklaenulepingute võlgnike kaitse tugevdamise meetmete, võla restruktureerimise ja sotsiaalmajutuse kohta (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social; *BOE*

nr 116, 15.5.2013, lk 36373), artikli 114 lõikes 3, mis vastab kolmekordsele seaduses sätestatud määrale. Audiencia Provincial de Alicante (Alicante provintsi kohus, Hispaania) jättis selle kohtuotsuse oma 18. septembri 2014. aasta kohtuotsusega muutmata.

- 33 R. R. Escobedo Cortés esitas viimati nimetatud kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule Tribunal Supremole (Hispaania kõrgeim kohus) kassatsioonkaebuse, väites, et nimetatud kohtuotsus on vastuolus direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1. Nimelt leidis ta, et kuna põhilaenulepingu tingimus viivitusintresside kohta tunnistati ebaõiglaseks, ei tohiks sellest lepingust tekkida ei viivitusintresse ega laenuintresse.
- 34 Nimetatud kohtu sõnul tekitab kassatsioonkaebus kahtlusi selle direktiivi mitme sätte tõlgendamises, mille kohaldamine on hädavajalik kassatsioonkaebuse lahendamiseks seoses nimetatud tingimuse ebaõiglase laadi ja sellest tulenevate tagajärgedega. Eelkõige püsib ebakindlus selles, kas selle direktiiviga on kooskõlas tema kohtupraktika, mis tuleneb 22. aprilli, 7. septembri ja 8. septembri 2015. aasta kohtuotsustest ning käesoleva kohtuotsuse punktis 21 viidatud 23. detsembri 2015. aasta, 18. veebruari 2016. aasta ja 3. juuni 2016. aasta kohtuotsustest.
- 35 Selles kontekstis otsustas Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi [93/13] artikliga 3 koostoimes lisa punkti 1 alapunktiga e ja artikli 4 lõikega 1 on vastuolus kohtupraktika, milles tuvastatakse, et laenulepingu tingimus, milles on sätestatud viivitusintressi määr, mis on rohkem kui 2% suurune lisakoormus lisaks lepingus kindlaksmääratud aastase [laenu]intressi määrale, paneb tarbijale, kes maksekohustuse täitmisel hilineb, kohustuse tasuda ebaoproportsionaalselt suurt hüvitist ja on seega ebaõiglane?
2. Kas direktiivi [93/13] artikliga 3 koostoimes lisa punkti 1 alapunktiga e, artikli 4 lõikega 1, artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 on vastuolus kohtupraktika, milles määratakse selle üle otsustamisel, kas viivitusintressi määra ette nägev laenulepingu tingimus on ebaõiglane, tingimuse ebaõiglust kontrollides kindlaks lisakoormuse, mida nimetatud intress endast [laenu]intressi suhtes kujutab, kuna see on „ebaproportsionaalselt suur hüvitis, mida on kohustatud maksma tarbija, kes on jätnud oma kohustused täitmata“, ja sedastatakse, et ebaõiglaseks tunnistamise tagajärg peab olema nimetatud lisakoormuse täielik kaotamine, nii et kuni laenu tagasimaksmiseni tuleb tasuda ainult [laenu]intressi?
3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav: kas viivitusintressi määra ette nägeva lepingutingimuse tühiseks tunnistamisel selle tingimuse ebaõigluse tõttu peab olema muid õiguslikke tagajärgi selleks, et need oleksid direktiiviga [93/13] kooskõlas, nagu intressinõude – nii [laenu-] kui ka viivitusintressi – täielik kaotamine, kui laenusaja ei täida kohustust laenumaksed lepingus ette nähtud tähtaegadel tasuda, või seadusjärgse intressi nõudmine?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 36 Euroopa Kohtu president jättis 13. juuli 2016. aasta ja 5. aprilli 2017. aasta määrustega rahuldamata Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohus nr 38, Hispaania) ja Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) vastavad taotlused lahendada kohtuasjad C-96/16 ja C-94/17 kiirendatud menetluses vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 23a ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõikele 1.
- 37 Euroopa Kohtu 21. novembri 2017. aasta otsusega liideti need kohtuasjad suuliseks menetlemiseks ja kohtuotsuse tegemiseks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Kohtuasjas C-69/16 esitatud esimese küsimuse punkt a ja punkt b

- 38 Kohtuasjas C-96/16 esitatud esimese küsimuse punktidega a ja b, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus teatav tarbija vastu nõuet omava ettevõtja nõude loovutamise või ostmise äritava, mille kohaselt ilma, et sellise nõude loovutamise võimalus oleks tarbijaga sõlmitud laenulepingus ette nähtud, ilma et viimast oleks sellisest loovutamisest eelnevalt teavitatud või et ta oleks selleks oma nõusoleku andnud ning andmata talle võimalust oma võlg tagasi osta ja seeläbi see kustutada, tasudes nõude omandajale summa, mille see maksis kõnealuse nõude loovutamise eest, koos asjasse puutuvate kulude, intresside ja menetluskuludega.
- 39 Nagu märkis sellega seoses kohtujurist oma ettepaneku punktis 43, ilmneb direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 1 ja artikli 3 lõike 1 sõnastusest ning selle direktiivi üldisest ülesehitusest, et seda direktiivi kohaldatakse ainult lepingutingimuste suhtes, välistades pelga äritava nagu põhikohtuasjas.
- 40 Siinses asjas ilmneb aga eelotsusetaotlusest, et ükski põhikohtuasja lepingute tingimus ei näe ette ega võimalda Banco Santanderile võimalust loovutada kolmandale isikule nõue, mis tal on põhivõlgnike vastu, ning nende põhivõlgnike võimalikku õigust osta võlg selle kolmanda isiku käest tagasi. Niisiis toimus see loovutamine tsiviilseadustiku asjaomaste sätete alusel.
- 41 Sellest tuleneb, et nimetatud direktiivi ei kohaldata kohtuasjas C-96/16 esitatud esimese küsimuse punktides a ja b käsitletud äritavale, kui puudub mis tahes sellekohane lepingutingimus.
- 42 Kui aga eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib nende küsimustega teada, kas direktiiviga 93/13 on vastuolus liikmesriigi sätted, mis reguleerivad nõude loovutamist pooleliolevates menetlustes, mis on esitatud tsiviilseadustiku artiklis 1535 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 17 ja 540, kuna need sätted ei taga tarbijatele piisavat kaitset käesoleva kohtuotsuse punktis 26 esitatud põhjustel, siis tuleb märkida, et kooskõlas selle direktiivi artikli 1 lõikega 2 ei kuulu selle direktiivi reguleerimisalasse lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel põhikirjasätetel või õigusnormidel.
- 43 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt nähtub direktiivi 93/13 põhjendusest 13, et nimetatud artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erand laieneb sellistele tingimustele, mis põhinevad siseriikliku õiguse sätetel, mida kohaldatakse lepingupoolte suhtes olenemata nende tahtest või seaduse alusel, see tähendab juhul, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. See erand on põhjendatud asjaoluga, et on õiguspärane eeldada, et liikmesriigi seadusandja on kehtestanud teatud lepingute poolte kõigi õiguste ja kohustuste vahel tasakaalu, mida liidu seadusandja on otsesõnu soovinud säilitada (vt selle kohta 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Woonhaven Antwerpen, C-446/17, ei avaldata, EU:C:2017:954, punktid 25 ja 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Sisuliselt ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, et see erand hõlmab muid kohustuslikke põhikirjasätteid ja õigusnorme kui need, mis puudutavad ebaõiglaste tingimuste kontrolli, eelkõige neid, mis puudutavad liikmesriigi kohtu pädevuse ulatust hinnata lepingutingimuse ebaõiglast laadi (vt selle kohta 7. detsembri 2017. aasta kohtumäärus Woonhaven Antwerpen, C-446/17, ei avaldata, EU:C:2017:954, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Euroopa Kohus on 5. juuli 2016. aasta kohtumääruses Banco Popular Español ja PL Salvador (C-7/16, ei avaldata, EU:C:2016:523, punktid 24–27) selle kohtupraktika alusel juba otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 toodud erand hõlmab sellist liikmesriigi õigusnormi nagu tsiviilseadustiku artikkel 1535, kuna see artikkel on kohustuslik norm ega puuduta liikmesriigi kohtu pädevust hinnata lepingutingimuse ebaõiglast laadi. Viimati nimetatuga seoses tuleb üldiselt lisada, et viidatud artikkel 1535 ei näi käsitlevat ebaõiglaste tingimuste kontrolli.

- 46 Eelotsusetaotluses esitatud andmete kohaselt näib, et sama kehtib ka tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 17 ja 540 kohta, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda siiski kontrollima.
- 47 Eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb kohtuasjas C-96/16 esitatud esimese küsimuse punktile a ja b vastata esiteks, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav sellisele tarbija vastu nõuet omava ettevõtja nõude loovutamise või ostmise äritavale, ilma et sellise nõude loovutamise võimalus oleks tarbijaga sõlmitud laenulepingus ette nähtud, ilma et viimast oleks sellisest loovutamisest eelnevalt teavitatud või et ta oleks selleks oma nõusoleku andnud, ning andmata talle võimalust oma võlg tagasi osta ja seeläbi see kustutada, tasudes nõude omandajale summa, mille see maksis kõnealuse nõude loovutamise eest, koos asjasse puutuvate kulude, intresside ja menetluskuludega. Teiseks ei ole nimetatud direktiiv kohaldatav ka sellistele liikmesriigi õigusnormidele, mis on esitatud tsiviilseadustiku artiklis 1535 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 17 ja 540, mis sätestavad sellise tagasiostmise võimaluse ja reguleerivad pooleliolevates menetlustes nõude loovutaja asendamist nõude omandajaga.

Kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punkt a ja kohtuasjas C-94/17 esitatud esimene küsimus

- 48 Kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punktiga a ning kohtuasjas C-94/17 esitatud esimese küsimusega paluvad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt tuleb ebaõiglaseks tunnistada laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimus, milles sätestatakse viivitusintressi määr, kuna sellega pannakse tarbijale, kes maksekohustuse täitmisel hilineb, kohustus tasuda ebaproportsionaalselt suurt hüvitist, sest selle määr ületab enam kui 2% võrra selles lepingus ette nähtud laenuintressi määra.

Vastuvõetavus

- 49 Kohtuasjas C-96/16 väidavad nii Banco Santander kui ka Hispaania valitsus ning kohtuasjas C-94/17 väidab Banco de Sabadell, et käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis meenutatud küsimused on vastuvõetamatud, kuna need tõstatavad puhtalt hüpoteetilise probleemi.
- 50 Sellega seoses tuleb meenutada, et ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses, mis tugineb liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgele eristamisele, peab ainult siseriiklik kohus, kelle lahendada on kohtuvaidlus ja kes vastutab tehtava lahendi eest, kohtuasja eripärasid arvestades hindama nii eelotsuse vajalikkust oma lahendi tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui need küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriiciuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Nimelt eeldatakse selliste eelotsuse küsimuste asjakohasust. Euroopa Kohus võib keelduda sellistele küsimustele vastamast vaid juhul, kui ei ole järgitud eelkõige Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 sätestatud nõudeid eelotsusetaotluse sisu kohta või kui on ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendamine või kehtivuse hindamine, mida liikmesriigi kohus taotleb, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui probleem on hüpoteetiline (vt selle kohta 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriiciuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Siinses asjas, mis puudutab esiteks kohtuasjas C-96/16 teise küsimuse punkti a, siis ilmneb nimetatud kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole veel võtnud lõplikku seisukohta põhikohtuasjas käsitletud ja viivitusintressi määra kehtestanud lepingutingimuste ebaõiglase laadi kohta. Lisaks märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 53, et eelotsusetaotlusest ilmneb, et nimetatud küsimusega soovib kohus teada, kas Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus)

sätetatud kriteerium, mida meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 18, on kooskõlas direktiiviga 93/13 loodud tarbijakaitse süsteemiga, kuna seda kriteeriumi kohaldatakse objektiivselt ja automaatselt, võimaldamata kohtuasja lahendamal liikmesriigi kohtul arvestada konkreetse juhtumi kõigi asjaoludega. Vastus sellele küsimusele on nimetatud kohtule kasulik, et määrata kindlaks, millistele asjaoludele see kohus peab tuginema, et kontrollida põhikohtuasjas käsitletud tingimuste ebaõiglast laadi.

- 53 Mis puudutab seejärel kohtuasjas C-94/17 esitatud esimest küsimust, siis ei ilmne samuti ilmselgelt, et sellel küsimusel ei oleks mingit seost põhikohtuasja faktiliste asjaoludega või et probleem oleks täiesti hüpoteetiline. Nimelt, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 54, leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, et kuigi talle esitatud kassatsioonkaebus puudutab konkreetselt põhikohtuasjas käsitletava ebaõiglase lepingutingimuse tagajärgi, tekivad direktiivi 93/13 sätete tõlgendamist puudutavad kahtlused ka seonduvalt selle tuvastamisega, kas asjaomane lepingutingimus ikka on ebaõiglane. Lisaks ei saa välistada, et kooskõlas Hispaania õigusega see kohus võib või peab omal algatusel hindama seda ebaõiglast laadi talle esitatud kassatsioonkaebuse raames, ning täpsemalt hindama kriteeriume, mille alusel seda ebaõiglast laadi tuleb tuvastada – mis on küsimus, mida ta ei näi olevat veel lõplikult lahendanud –, ja seda eelkõige, kuna vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale tuleb küsimust, kas lepingutingimus on ebaõiglane, käsitada avaliku korruga seotud küsimusena, kusjuures liikmesriigi kohus peab kohe, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane (vt selle kohta 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 44, ja 30. mai 2013. aasta kohtuotsus Asbeek Brusse ja de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punktid 40, 41 ja 44).
- 54 Seetõttu on kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punkt a ja kohtuasjas C-94/17 esitatud esimene küsimus vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

– Sissejuhatavad märkused

- 55 Banco Santander ja Banco de Sabadell väidavad, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kohtupraktikast tulenev kriteerium, mida käsitletakse põhikohtuasjas ja mida mainitakse käesoleva kohtuotsuse punktis 18, ei ole siduv. Niisiis leiavad need pangad, et ehkki Hispaania kohtud näisid faktiliselt kohaldavat seda kriteeriumi automaatselt, võib liikmesriigi kohus põhjendavate asjaolude esinemisel alati selle kõrvale jätta.
- 56 Lisaks märkis Hispaania valitsus kohtuistungil Euroopa Kohtus, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) täiendab liikmesriigi õiguskorda, kuna see kohus tagab õiguse ühetaolise kohaldamise liikmesriigi kohtutes. Siiski väidab see valitsus, et nimetatud kohtupraktika ei ole siduv või kohustuslik, kuna see ei oma *erga omnes* normatiivset laadi, seadusjõudu ega ole selles õiguskorras õiguse allikaks. Niisiis võivad madalama astme kohtud selle kõrvale jätta ning üritada veenda Tribunal Supremot (Hispaania kõrgeim kohus) seda muutma. See valitsus lisab, et nimetatud kohtupraktikal on siiski eeskuju väärtus, kuna Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) võib liikmesriigi madalama astme kohtute otsuseid tühistada, kui need sellest kohtupraktikast kõrvale kalduvad.
- 57 Sellega seoses tuleb meenutada, et mis puudutab riigisisese õiguskorra sätete tõlgendamist, siis peab Euroopa Kohus põhimõtteliselt tuginema eelotsusetaotlusest tulenevatele hinnangutele. Nimelt ei ole Euroopa Kohus väljakujunenud praktika kohaselt pädev tõlgendama liikmesriigi siseriiklikku õigust (16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Agro Foreign Trade & Agency, C-507/15, EU:C:2017:129, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 58 Nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 65–67, ilmneb eelotsusetaotlustest, et liikmesriigi kohtute sõnul on Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) põhikohtuasjas käsitlusel olevas kohtupraktikas kehtestanud ümberlükkamatu eelduse, et tingimus, mis vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 18 mainitud kriteeriumile, on ebaõiglane.
- 59 Lisaks ilmneb sisuliselt nendest taotlustest ja käesoleva kohtuotsuse punktis 56 esitatud kaalutlustest, et ei saa välistada viidatud kohtupraktika siduvat laadi Hispaania madalama astme kohtute suhtes, kuna need kohtud peavad sellise tingimuse ebaõiglaseks tunnistama, sest vastaselt juhul satuks nad Tribunal Supremos (Hispaania kõrgeim kohus) toimivas kassatsioonimenetluses kriitika alla.
- 60 Neil asjaoludel peab Euroopa Kohus vastama esitatud küsimustele, tuginedes käesoleva kohtuotsuse kahes eelmises punktis esitatud eeldustele.
- 61 Lisaks tuleb märkida, et ehkki Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kohtupraktikast nähtub, et mis tahes tingimus, mis vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 18 mainitud kriteeriumile, loetakse ebaõiglaseks, ei näi see kohtupraktika siiski võtvat liikmesriigi kohtult võimalust järeldada, et tarbijaga sõlmitud laenulepingu tingimus, mis ei vasta sellele kriteeriumile, see tähendab tingimus, milles on kehtestatud viivitusintressi määr, mis ei ületa 2% võrra selles lepingus kehtestatud laenuintressi, on siiski ebaõiglane, ning vajaduse korral jätta see kõrvale; selle peavad aga eelotsusetaotluse esitanud kohtud kindlaks tegema.
- *Kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punkti a ja kohtuasjas C-94/17 esitatud esimese küsimuse vastus*
- 62 Esitatud küsimustele vastamiseks tuleb kõigepealt märkida – ilma, et see piiraks eelotsusetaotluse esitanud kohtute teostatavat kontrolli –, et näib, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) tugines käesoleva kohtuotsuse punktis 18 mainitud kriteeriumi määratlemiseks Euroopa Kohtu poolt välja töötatud juhiste lepingutingimuse võimaliku ebaõiglase laadi hindamiseks.
- 63 Nimelt nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 17–19 esitatud kaalutlustest ja Euroopa Kohtu toimikust, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) analüüsis selle tarvis erinevates õigusharudes kohaldatavaid riigisiseseid õigusnorme ja üritas kindlaks määrata viivitusintressi määra taset, millega võiks mõistlikult nõustuda tarbija, keda koheldakse ausalt ja õiglasele, pärast selles tingimuses eraldi kokku leppimist, järgides eelkõige, et säiliks nende intresside ülesanne, mis on eelkõige ennetada maksetega viivitamist ja selliste viivituste korral maksta võlausaldajale proportsionaalset hüvitist. Seega näib, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) järgis nõudeid, mida on meenutatud eelkõige 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsuses Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punktid 68, 69, 71 ja 74).
- 64 Mis puudutab küsimust, kas direktiiviga 93/13 on vastuolus sellise kohtupraktikast tuleneva kriteeriumi kohaldamine, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 18, kuivõrd sellest nähtub, et mis tahes sellele vastava lepingutingimuse puhul esineb ümberlükkamatu eeldus, et see on ebaõiglane, siis tuleb meenutada, et see direktiiv tugineb eeldusele, et tarbija on suhetes ettevõtjaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet (21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Biuro podróży „Partner“, C-119/15, EU:C:2016:987, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 65 Tulenevalt sellest nõrgemast positsioonist keelab see direktiiv esiteks artikli 3 lõikes 1 tüüptingimused, kui need on vastuolus heausksuse tingimusega, ning kutsuvad esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat (21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 42).

- 66 Liikmesriigi kohus peab kontrollima, kas tema hinnatavad lepingutingimused on ebaõiglased, võttes põhimõtteliselt arvesse kõiki juhtumi asjaolusid, vastavalt sama direktiivi artikli 4 lõikele 1 (vt selle kohta 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 71).
- 67 Euroopa Kohus on sisuliselt nendest sätetest ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõikest 1 ja artikli 7 lõikest 1 järeldanud, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis määratlevad kriteeriumi, mille alusel tuleb lepingutingimuse ebaõiglast laadi hinnata, juhul kui need õigusnormid takistaks liikmesriigi kohtul, kes sellele tingimusele mittevastavat tingimust peab hindama, seda ebaõiglast laadi hinnata ja vajaduse korral tunnistada see ebaõiglaseks ning kõrvale jätta (vt selle kohta 21. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, punktid 28–42). Nagu märgiti käesoleva kohtuotsuse punktis 61, ei näi siiski, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kohtupraktikal oleks põhikohtuasjas selline mõju.
- 68 Nagu kohtujurist on sellega seoses oma ettepaneku punktis 60 märkinud, ei saa välistada, et liikmesriikide kõrgemate astmete kohtutel nagu Tribunal Supremol (Hispaania kõrgeim kohus) on liikmesriigi õiguse tõlgendamise ühtlustamise kohustusest tulenevalt ja õiguskindluse huvides õigus direktiivi 93/13 järgides välja töötada teatavad kriteeriumid, mille alusel alama astme kohtud peavad hindama, kas lepingutingimused on ebaõiglased.
- 69 Ehkki Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) põhikohtuasjas käsitletavast praktikast ei näi tõesti ilmnevat rangemad sätted, mida liikmesriigid võivad selle direktiivi artikli 8 alusel vastu võtta, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase, kuna nagu eelkõige Hispaania valitsus märkis Euroopa Kohtus toimunud istungil, see kohtupraktika ei näi omavat seadusjõudu ega ole Hispaania õiguskorras õiguse allikas, kuulub siiski kohtupraktikast tuleneva kriteeriumi väljatöötamine, nagu Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) siinses asjas tegi, selle direktiiviga taotletud tarbijakaitse eesmärgi alla. Nimelt nähtub direktiivi 93/13 artikli 3 lõikest 1 ning selle üldisest ülesehitusest, et direktiivi eesmärk ei ole mitte niivõrd tagada üldist lepingulist tasakaalu lepingupoolte õiguste ja kohustuste vahel, vaid vältida nende õiguste ja kohustuste tasakaalustamatuse tekkimist, mis kahjustab tarbijaid.
- 70 Sellest tuleneb, et nimetatud direktiiviga ei ole vastuolus taolise kriteeriumi kehtestamine.
- 71 Seetõttu tuleb kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punktile a ja kohtuasjas C-94/17 esitatud esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt tuleb ebaõiglaseks tunnistada laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimus, milles sätestatakse viivitusintressi määr, kuna sellega pannakse tarbijale, kes maksekohustuse täitmisel hilineb, kohustus tasuda ebaproportsionaalselt suurt hüvitist, sest selle määr ületab enam kui 2% võrra selles lepingus ette nähtud laenuintressi määra.

Kohtuasjas C-96/16 esitatud teise küsimuse punkt b ja kohtuasjas C-94/17 esitatud teine küsimus

- 72 Kohtuasja C-96/16 teise küsimuse punktiga b ja kohtuasja C-94/17 teise küsimusega paluvad eelotsusetaotluse esitanud kohtud selgitada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt on tarbijaga sõlmitud laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimuse, milles sätestatakse viivitusintressi määr, ebaõiglaseks tunnistamise tagajärg nende intresside täielik tühistamine, kusjuures nimetatud lepingus ette nähtud laenuintressi arvestatakse edasi.
- 73 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb meenutada, et vastavalt direktiivi 93/13 artikli 6 lõikele 1 peab liikmesriigi kohus, kes hindab ebaõiglast lepingutingimust, jätma selle lepingutingimuse kohaldamata üksnes selleks, et sellel ei oleks tarbijale siduvat toimet, ilma et tal oleks õigust muuta selle tingimuse sisu. Nimelt peab leping jääma põhimõtteliselt kehtima ilma ühegi muu muudatuseta kui see, mis

tuleneb selle tingimuse kõrvaldamisest, kui riigisiseste õigusnormide kohaselt on lepingu selline püsijäämine õiguslikult võimalik (26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 74 Ehkki Euroopa Kohus on tunnistanud liikmesriigi kohtu õigust asendada ebaõiglane tingimus liikmesriigi õiguse dispositiivse normiga, siis ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, et see õigus on piiratud nende olukordadega, kus ebaõiglase tingimuse tühistamine kohustaks kohut lepingut tervikuna tühistama, tuues tarbija suhtes kaasa kahjulikke tagajärgi. Nagu Euroopa Kohus on juba sedastanud, ei saa selles olukorras kohaldatavaid viivitusintressi määrasid kehtestava lepingutingimuse tühistamisel olla negatiivsed tagajärjed asjaomasele tarbijale, kuna summad, mida laenuandja võib temalt sisse nõuda, on ilma viivitusintresse kohaldamata tingimata väiksemad (vt selle kohta 21. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, punktid 33 ja 34).
- 75 Lisaks ei nõua direktiiv 93/13, et liikmesriigi kohus jätaks peale ebaõiglaseks tunnistatud tingimuse kõrvale ka need, mida selliseks ei tunnistatud. Nimelt on selle direktiivi eesmärk kaitsta tarbijat ja taastada pooltevaheline tasakaal, jättes kõrvale ebaõiglaseks loetud tingimused, säilitades samas põhimõtteliselt kõnealuse lepingu muud tingimused (vt selle kohta 30. mai 2013. aasta kohtuotsus Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, punkt 46, ja 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, punkt 32).
- 76 Eelkõige ei ilmne sellest direktiivist, et laenulepingus viivitusintresse kehtestava tingimuse kõrvale jätmise või tühistamine selle tingimuse ebaõiglase laadi tõttu peaks ühtlasi kaasa tooma selles lepingus laenuintressi kehtestava tingimuse kõrvalejätmist või tühistamist, ja seda eriti seetõttu, et need erinevad tingimused peavad olema selgelt eristatud. Viimatinimetatuga seoses tuleb nimelt märkida, et nagu ilmneb kohtuotsuses C-94/17 esitatud eelotsusetaotlusest, on viivitusintressi eesmärk karistada võlgnikku, kes ei täida oma kohustust teostada lepingus kokku lepitud aegadel tagasimakseid, heidutada seda võlgnikku oma kohustuste täitmisega viivitamast ja vajaduse korral hüvitada laenuandjale hilinemisega maksimisest tekkinud kahju. Seevastu on laenuintresside ülesanne tasuda laenuandjale rahasumma kättesaadavaks tegemise eest kuni selle summa tagasimaksmiseni.
- 77 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 90, peavad need järeldused paika sõltumata sellest, kuidas on viivitusintresside ja laenuintressi määrade kindlaksmääramist puudutavad lepingutingimused sõnastatud. Eelkõige kehtivad need mitte üksnes siis, kui viivitusintressi määra kindlaksmääramist puudutav tingimus on eraldi tingimusest, mis puudutab laenuintressi määra, vaid ka siis, kui viivitusintressi määr seisneb laenuintressi määra suurendamises teatud protsendi võrra. Viimasel juhul, kui ebaõiglane tingimus seisneb sellises suurendamises, nõuab direktiiv 93/13 üksnes selle suurendamise tühistamist.
- 78 Siinses asjas – ilma, et see piiraks eelotsusetaotluse esitanud kohtute poolset kontrolli – ilmneb eelotsusetaotlustest, et Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) põhikohtuasjas käsitletud kohtupraktikas kasutatud lahendus tähendab, et laenulepingus viivitusintressi määra kehtestava lepingutingimuse ebaõiglase laadi tuvastanud liikmesriigi kohus jätab lihtsalt kohaldamata selle tingimuse või suurendamise, mida need intressid laenuintressidega võrreldes kaasa toovad, ilma et ta saaks selle tingimuse asendada dispositiivsete õigusnormidega ega vaadata üle kõnealust tingimust, jättes kehtima selle lepingu teised tingimused, eelkõige laenuintresse kehtestavad tingimused.
- 79 Eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb kohtuasja C-96/16 teise küsimuse punktile b ja kohtuasja C-94/17 teisele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt on tarbijaga sõlmitud laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimuse, milles sätestatakse viivitusintressi määr, ebaõiglaseks tunnistamise tagajärg nende intresside täielik tühistamine, kusjuures nimetatud lepingus ette nähtud laenuintressi arvestatakse edasi.

Kohtuasjas C-94/17 esitatud kolmas küsimus

- 80 Arvestades kohtuasjas C-94/17 teisele küsimusele antud eitavat vastust, ei ole selles kohtuasjas kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 81 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulused, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav sellisele tarbija vastu nõuet omava ettevõtja nõude loovutamise või ostmise äritavale, ilma et sellise nõude loovutamise võimalus oleks tarbijaga sõlmitud laenulepingus ette nähtud, ilma et viimast oleks sellisest loovutamisest eelnevalt teavitatud või et ta oleks selleks oma nõusoleku andnud, ning andmata talle võimalust oma võlg tagasi osta ja seeläbi see kustutada, tasudes nõude omandajale summa, mille see maksis kõnealuse nõude loovutamise eest, koos asjasse puutuvate kulude, intresside ja menetluskuludega. Teiseks ei ole nimetatud direktiiv kohaldatav ka sellistele liikmesriigi õigusnormidele, mis on esitatud tsiviilseadustiku (Código Civil) artiklis 1535 ja 7. jaanuari 2000. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil) artiklites 17 ja 540, mis sätestavad sellise tagasiostmise võimaluse ja reguleerivad pooleliolevates menetlustes nõude loovutaja asendamist nõude omandajaga.
2. Direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt tuleb ebaõiglaseks tunnistada laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimus, milles sätestatakse viivitusintressi määr, kuna sellega pannakse tarbijale, kes maksekohustuse täitmisel hilineb, kohustus tasuda ebaoproportsionaalselt suurt hüvitist, sest selle määr ületab enam kui 2% võrra selles lepingus ette nähtud laenuintressi määra.
3. Direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, antud juhul Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktika, mille kohaselt on tarbijaga sõlmitud laenulepingu eraldi kokku leppimata tingimuse, milles sätestatakse viivitusintressi määr, ebaõiglaseks tunnistamise tagajärg nende intresside täielik tühistamine, kusjuures nimetatud lepingus ette nähtud laenuintressi arvestatakse edasi.

Allkirjad